

SEED & BREAD

FOR THE SOWER

JES.55:10

FOR THE EATER

korte Bijbelse boodschappen van

THE WORD OF TRUTH MINISTRY

Otis Q. Sellers, Bijbelleraar

Vertaling © Stichting Lachai Roi, Lelystad, Nederland

Nr. 173

Wat betekent *MONOGENĒS*?

Het Griekse woord dat het onderwerp van deze studie is, komen we in het Nieuwe Testament negen keer tegen. Het is vijf maal met 'eniggeboren' vertaald en vier maal met 'enige.' Een zorgvuldige studie van dit woord is belangrijk wegens hetgeen ermee over de Here Jezus Christus wordt gezegd. Aangezien de ware betekenis ervan lange tijd verkeerd is begrepen, zijn er verkeerde conclusies verbonden aan het getuigenis dat God heeft gegeven aangaande Zijn Zoon.

Het is mijn bedoeling in deze studie aan te tonen dat *MONOGENĒS*, op basis van het Nieuwtestamentisch gebruik ervan, niets met geboorte of baren te maken heeft. Daarom is het onlogisch en onredelijk als iemand dit woord gebruikt om zijn standpunt te ondersteunen dat, aangezien de Vader de Zoon heeft voortgebracht, de Zoon een geschapen wezen is en niet God in de volste zin van het woord.

Op het gevaar af dat de tekst wat rommelig wordt, zal ik af en toe aandacht besteden aan de studiemethode die ik heb toegepast bij het doen van dit onderzoek, opdat iedere ijverige student de stappen kan zetten die ik heb gezet; stappen die tot de conclusies hebben geleid die ik nu naar voren breng.

De teksten waar *MONOGENĒS* voorkomt in het Nieuwe Testament zijn de volgende (de schuin gedrukte woorden zijn de vertaling van dit woord):

Lucas 7:12 – de *enige* zoon zijner moeder

Lucas 8:42 – zijn *enige* dochter

Lucas 9:38 – hij is mijn *enige*

Johannes 1:14 – de *eniggeborene* des Vaders

Johannes 1:18 – de *eniggeboren* Zoon

Johannes 3:16 – zijn *eniggeboren* Zoon gegeven heeft

Johannes 3:18 – de eniggeboren Zoon van God

Hebreeën 11:17 – wilde zijn *enige* zoon offeren

I Johannes 4:9 – dat God zijn *eniggeboren* Zoon gezonden heeft.

MONOGENĒS heeft het heeft in *Strong's Concordance* het nummer 3439 en kan op bladzijde 505 in de *Englishman's Greek Concordance* worden gevonden. Het is samengesteld uit de woorden *MONOS*, dat 'alleen,' 'zonder metgezel,' 'enige' betekent en *GINOMAI* dat 'worden' betekent. De kracht en het belang van dit woord zit in het eerste deel, *MONOS*, en niet in het tweede.

Een van de eerste belangrijke feiten bij de bestudering van dit woord is dat als de schrijvers van het Nieuwe Testament de bedoeling hadden gehad 'eniggeboren' te zeggen, zij de woorden *MONOS* en *GENNETOS* hadden gebruikt, die tezamen het woord *MONOGENNETOS* vormen en niet *MONOGENĒS*. Zoals Moulton en Milligan, twee onvermoeibare etymologen, zeiden: "*MONOGENĒS* is letterlijk 'enig in zijn soort,' 'enige,' 'unieke' (*UNICUS*) en niet 'eniggeboren' wat *MONOGENNETOS* (*UNIGENITUS*) zou zijn, wat een gangbaar woord is in de LXX (Septuagint) met deze betekenis (bijv. Richt. 11:34; Ps. 22:20). Het wordt in het N.T. in deze zin gebruikt voor 'enige' zoons en dochters (Luc. 7:12; 8:42; 9:38) en wordt in een bijzondere betekenis toegepast op Christus in Joh. 1:14,18; 3:16,18; I Joh. 4:9, waar het accent ligt op de gedachte dat Hij, als de 'enige' Zoon van God, geen gelijke kent en dat Hij in staat is de Vader volledig te openbaren.' (*The Vocabulary of the Greek Testament*, pag. 416).

Het woord *GINOMAI* is het basiswoord uit de *GEN* woordfamilie en de oorspronkelijke betekenis ervan is 'ontstaan,' maar niet het begin van het ontstaan van iets. Het komt 677 keer voor in het Nieuwe Testament (zie *Englishman's Greek Concordance*, pag. 117) en geen enkele keer dat het voorkomt is het ooit vertaald met een woord dat verband houdt met geboorte, zoals baren, geboren enz. Met het oog hierop is er geen logische reden te vinden om te denken dat als dit woord gekoppeld wordt aan *MONOS*, het plotseling wel met 'geboorte' te maken zou hebben en dat het samengestelde woord met 'eniggeboren' zou moeten worden vertaald.

Het verkeerd begrijpen van dit Griekse woord door de zogenoemde kerkvaders, de aanvaarding van deze fout door Arius, die dit gebruikte voor zijn eigen doel en de verkeerde vertaling ervan door de Statenvertalers, is lange tijd gebruikt als argument tegen de godheid van de Here Jezus en Zijn gelijkheid aan de Vader. Sinds de tijd van Arius (ongeveer 306 tot 336 na Christus) hebben mensen altijd het standpunt gehuldigd dat als de Zoon van God door God verwekt was, Hij een ondergeschikte plaats ten opzichte van God moet hebben gehad. Arius ging ervan uit dat God volledig gescheiden was van enig geschapen

wezen en dat Christus als geschapen wezen niet God in de volle betekenis van het woord kon zijn. Hij beriep zich op het woord *MONOGENĒS*, waaraan door de kerkvaders de betekenis van 'eniggeboren' was gehecht en op die manier vielen de vaders steeds opnieuw in hun eigen valkuil.

Bij het bespreken van de plaatsen waar het woord bespreken *MONOGENĒS* in het Nieuwe Testament voorkomt, is er één plaats die vooral de aandacht trekt en dat is Hebrreeën 11:17 waar het heel duidelijk is dat ten minste in deze zin het woord niets te maken kan hebben met geboren worden, of baren. In deze tekst wordt van Isaak gezegd dat hij de 'eniggeborene' (St.Vert.) van Abraham was en dat is niet waar. Abraham had vijftien jaar voordat Isaak werd geboren een jongen met de naam Ismaël verwekt. Aangezien dat de waarheid is, heeft een of andere vertaler de Bijbel een vals getuigenis laten geven toen hij *MONOGENĒS* heeft vertaald met 'eniggeborene.' We kunnen dat niet accepteren of dulden. Maar als dit woord 'enig' betekent, 'enig in zijn soort,' of 'uniek' zou het uitstekend de bijzondere status van Isaak onder woorden brengen.

De persoonlijke relatie van Isaak met Abraham wordt hier benadrukt. Het is zoals Paulus getuigde in Galaten 4:22,23: 'er staat immers geschreven, dat Abraham twee zonen had, één bij de slavin en één bij de vrije. Maar die van de slavin was naar het vlees verwekt, doch die van de vrije door de belofte.' Isaak was dus de enige zoon van Abraham die was voortgebracht door het ingrijpen van God.

In het Nederlands bestaat geen woord dat de betekenis van *MONOGENĒS* volledig tot uitdrukking brengt, maar als het woord 'enig' gebruikt wordt als vertaling, komen we heel dicht in de buurt van de werkelijke betekenis. Als we dat doen, zullen we bovendien geen tegenspraak creëren, of een waarheid verhullen die de Geest van God ons meedeelt. In Hebrreeën 11:17 zou moeten staan: 'hij, die de beloften aanvaard had, wilde zijn enige zoon offeren.'

In Lucas 7:12 hebben de vertalers dit gedaan. Er staat: 'zie, een dode werd uitgedragen, de enige zoon zijner moeder, die weduwe was.' Hij was enig in zijn soort, er kon geen andere zijn, aangezien de vader was overleden.

In Lucas 8:42 is het woord 'enige' voldoende om de volle waarheid bekend te maken. Door het woord 'geboren' er tussen te zetten, wordt niets van belang toegevoegd. Het gevolg zou zijn dat het lijkt alsof de centurio aan Jezus wilde vertellen op welke manier dit twaalfjarige meisje zijn dochter was geworden.

In Lucas 9:38 staat er geen zelfstandig naamwoord dat door het bijvoeglijk naamwoord *MONOGENĒS* nader wordt bepaald. Daarmee lijkt het alleen te staan, maar het is een feit dat een bijvoeglijk naamwoord niet alleen kán staan. In elke zin waarin dat lijkt te gebeuren, moeten we altijd zoeken naar het onderwerp dat nader wordt bepaald. Dat moet worden vastgesteld op grond van de context. Sommige vertalers hebben het woord 'kind' ervoor gebruikt, waarschijnlijk om te vermijden dat het woord 'zoon' voor de tweede keer gebruikt in zo'n korte zin moest worden. Het zou evenwel nauwkeuriger zijn geweest om deze ellips aan te vullen uit de context en te lezen 'mijn enige zoon is hij voor mij.'

In Johannes 1:14 vinden we dezelfde constructie in de zin dat er geen woord nader wordt bepaald door *MONOGENĒS*. Sommige uitleggers denken dat dit Griekse bijvoeglijk naamwoord hier wordt gebruikt als zelfstandig naamwoord, maar dat valt te betwijfelen. De ontbrekende gedachte die nader wordt bepaald door het bijvoeglijk naamwoord, moet uit de context worden betrokken en dat moet zijn óf 'God,' óf 'de Logos.' Dan zou er dus staan: 'wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de enige Logos (Uitdrukking) vergelijkbaar met (*KATA*) de Vader, vol van genade en waarheid.'

Ten aanzien van Johannes 1:18 heb ik twintig jaar geleden beweerd dat aan de juiste lezing van het Grieks niet langer meer getwijfeld wordt. Veel studie die ik vanaf die tijd heb gedaan, heeft me wat terughoudender gemaakt. Moet hier staan *MONOGENĒS THEOS* (de enige God) of *MONOGENĒS HUIOS* (de enige Zoon)? Beide varianten zijn hier begrijpelijk en aanvaardbaar, zolang aan *MONOGENĒS* maar niet de betekenis 'eniggeboren' wordt toegekend, waarmee de gedachte aan een geboorte zou worden geïntroduceerd. A.T. Robertson veronderstelt: 'een of andere schrijver heeft het waarschijnlijk gewijzigd in *HO MONOGENĒS HUIOS* om de onverbloemde uitspraak over de godheid van Christus uit de weg ruimen en het te laten lijken op Johannes 3:15.'

De oude unciale handschriften ondersteunen de lezing *HO MONOGENĒS THEOS* en als we die accepteren staat in deze tekst: 'niemand heeft ooit God gezien; de enige God, die aan de boezem des Vaders is, maakt Hem bekend.'

Johannes 3:16 en 18 worden eenvoudig begrepen als we het woord 'geboren' dat hiertussen gewrongen is uit de vertaling weglaten en *MONOGENĒS* erkennen als een woord dat het persoonlijk wezen van de Zoon tot uitdrukking brengt en dat het niets te maken heeft met Zijn oorsprong of geboorte.

De praktische waarde van de bestudering van dit woord moet hier worden opgemerkt. We leven in een tijd waarin miljoenen hun uiterste best doen

de Here Jezus Christus te kleineren, waarbij ze velen afbrengen van het goddelijk principe 'dat allen de Zoon eren gelijk zij de Vader eren' (Joh. 5:23). De uitdrukking 'eniggeboren' die alle christenen heel vertrouwd in de oren klinkt, wordt uit de Schrift genomen om voor dit doel te worden gebruikt. Zij redeneren dat Hij die verwekt eerder en meer moet zijn dan degene die geboren is; dat daarom de Vader groter is dan de Zoon. Zij maken Christus ondergeschikt aan de Vader. En het samengestelde woord *MONOGENĒS*, dat een samenvoeging is van *MONOS* en *GINOMAI*, wordt als getuige opgeroepen, maar wanneer het wordt onderzocht, blijkt het niet in staat te zijn het getuigenis af te leggen waartoe het was opgeroepen. Het betekent niet 'eniggeboren.'

Het woord *GINOMAI* wordt in het Nieuwe Testament ook in andere samenstellingen gebruikt. Het is verbonden met *PARA* om het woord *PARAGINOMAI* te vormen. Dat komen we in 37 teksten tegen, maar in geen enkele daarvan bestaat een idee van geboorte of verwekking. Het is in Romeinen 3:25 verbonden aan *PRO*, waardoor het woord *PROGINOMAI* ontstaat, maar het is vertaald met 'te voren geschieden' (St.Vert.) waar geen spoorje geboorte of verwekking in te vinden is. Het is verbonden aan *EPI* in Handelingen 27:7 en 28:13, waar het vertaald is met 'gekomen' en 'aankwamen,' verbonden met *DIA* in Marcus 16:1 (voorbijgegaan), Handelingen 27:9 (verlopen, St.Vert.) en 25:13 (verlopen), maar geen enkele verwijzing is er te vinden naar een geboorte of verwekking in deze teksten. Hoe is het dan mogelijk dat wanneer het woord *GINOMAI* aan *MONOS* is verbonden men er de betekenis 'geboren' aan hecht?

Ondanks de feiten die hier naar voren worden gebracht, zullen er evenwel mensen zijn die dit alles als betekenisloos terzijde schuiven, aangezien in een grote Messiaanse Psalm wordt getuigd: 'Ik wil gewagen van het besluit des HEREN: Hij sprak tot mij: Mijn zoon zijt gij; Ik heb u heden verwekt' (Psalm 2:7). Nu dit bovendien wordt aangehaald in Handelingen 13:33; Hebreeën 1:5 en 5:5, waar het Griekse woord *GENNAŌ* wordt gebruikt als vertaling, en aangezien *GENNAŌ* wel te maken heeft met geboorte en verwekking, vinden we hier geen bewijs dat eniggeboren met geboorte te maken heeft.

Zolang we spreken van de baby in Bethlehem, heeft het woord geboorte een duidelijke plaats in de geschiedenis van de mens Christus Jezus. Het wordt gebruikt om te beschrijven hoe Hij mens op aarde is geworden. Maar het wordt nooit gebruikt om te beschrijven hoe de al bestaande Logos is ontstaan.

In de oude gebruiken ten aanzien van het zoonschap, werd iemand kind door geboorte, maar het kind werd een zoon door inhuldiging. Bij de opstanding van Jezus Christus heeft God het getuigenis uitgesproken:

‘Mijn zoon zijt gij; Ik heb u heden voortgebracht.’ De apostel Paulus zegt:
‘door zijn opstanding uit de doden verklaard Gods Zoon te zijn’ (Rom. 1:4).